

KW arts

1
2026

Kwartaalblad van de Vrienden Van Abbemuseum

Positions #9

Op de cover:
Adam Russell-Jones - *Release the Hounds*, 2025. Nederlandse premiere tijdens de opening van *Positions #9*. Adam vond inspiratie tijdens de dansmarathons: de danser moet blijven dansen. Foto: Nelleke Slofstra

TENTOONSTELLINGSAGENDA (1 MAART '26 - 1 JUNI '26)

Raadpleeg de website van het museum voor actuele informatie.

18 september 2021 – 22 maart 2026
(Collectiegebouw)

**Dwarsverbanden, Multi-zintuiglijke
collectiepresentatie**

Topstukken, ondergewaardeerde werken en recente aankopen in een opvallend perspectief.

2 maart 2024 – 19 april 2026
(Collectiegebouw)

Verborgen Verbanden

Presentatie van het tweede deel van het onderzoek *Verborgen Verbanden* (over het koloniale verleden en de gevolgen daarvan). Ditmaal aandacht voor onderdrukking en verzet op de plantages van Sumatra waar Henri van Abbe de tabak vandaan haalde.

20 oktober 2025 – 2 april 2026 (Bibliotheek,
open op woensdagen en donderdagen)

Simultane: Connecties in kleur

Onlangs verwierf de bibliotheek een kaartspel van Sonia Delaunay-Terk. In de expositie wordt haar werk, bekend om het vrije en intuïtieve gebruik van kleur, gepresenteerd met andere werken uit de collectie.

Klankmoed

Woord van de voorzitter – Debby Slofstra

New 'soft' energy in the museum

Questions to the new director – Defne Ayas

Positions #9

Een nieuwe uitdaging? – Piet van Bragt

Positions #9: Make Some Noise: Desire. Stage. Change.

Beweging is hier geen middel, maar een verlangen – Nelleke Slofstra.

Collectie als kosmos

De nieuwe collectiepresentatie van het Van Abbemuseum – Lisette Almering

Wars van traditie

In memoriam Arnulf Rainer (1929-2025) – Lisette Almering

Spelenderwijs modern

Sonia Delaunay-Terk en de kunst van het alledaagse – Nelleke Slofstra

Uitgelicht: uit de museumcollectie (2)

Asger Jorn - *Le Monde Perdu* (1960) – Nelleke Slofstra

Radically Mine!

Een podium voor jonge kunstenaars – Jan Verheugt

Een nieuwe impuls aan het museumcafé

Kennismaking met de nieuwe uitbater – Jan Verheugt

Een ontmoetingsplek in de stad

Het nieuwe entreegebied voor het museum – Jan Verheugt

Interview met een vriend...

Kees Schouten – Jan Verheugt

Niet om op te zitten (16)

Nacho Carbonell, *Evolution* (One Man Chair), 2008 – Els Grootemaat

Collectie in context. Van Abbemuseum 1936-2024 (2025)

Een alternatieve museumgeschiedenis – Lisette Almering

'things as they are, are changed upon the blue guitar' (Wallace Stevens)

Aanleiding voor een schrijfpodracht en een kort gedicht – Hannie Groen

Colofon en Musomanie

VERENIGINGSNIEUWS

Vriendensalons

Iedere tweede zaterdag van de maand om 15.00 uur organiseren we de Vriendensalon in het auditorium van het museum. Toegang voor leden is gratis. Introducé(e) welkom. Het programma is (onder voorbehoud) als volgt:

14 maart

Daniëlle Lemaire

Ontmoeting met een lokale kunstenaar

11 april

Tanja Mladic en Anne Sulman

Over Stichting Cultuur Eindhoven

9 mei

Marjolein van den Assem

Ontmoeting met een Rotterdamse kunstenaar

13 juni

Yolanda Zola Zoli van der Heide, senior conservator

Over de nieuwe collectiepresentatie

VRIENDENREIS

7 t/m 10 april

Exclusieve, vierdaagse reis naar Parijs, met deskundige begeleiding door kunsthistoricus Robert-Jan Muller.

Klankmoed

Woord van de voorzitter

Het nieuwe jaar is gestart, met bewegingen in de kleine kring van het alledaagse en op het grotere wereldtoneel. Terwijl ik luister naar de berichtgeving in kranten en op de radio, denk ik aan de parallellen met een eeuw geleden: de jaren twintig van de vorige eeuw. Het interbellum, de Weimarrepubliek, the Roaring Twenties. De tijd van Chagall, Kokoschka en Lissitzky. Kunstenaars die de moed hadden te breken met traditie, en kleur gebruikten om hun innerlijke wereld hoorbaar te maken. Een periode waarin een stijgende levensstandaard en nieuwe luxe naast economische instabiliteit, politieke onrust en maatschappelijke verandering bestonden.

Luisterend naar dat verleden vraag ik me af wat ik hiervan kan leren. Heb ik een rol, en welke dan? Mijn dagelijkse routine voelt vertrouwd, werk, vrienden, opleiding. En toch is daar die innerlijke stroom die me zachtjes vooruit duwt, nog voordat ik weet waarheen.

Terug uit mijn historische bubbel weet ik dat echte verandering niet ontstaat in abstracte systemen, maar bij ons als mensen, als samenleving, als vrienden. Als een herinneringstoerist kijk ik door een honderd jaar oude toverkijker naar dit nieuwe jaar. Een jaar vol verlangen, durf en verandering. Zelden kondigt een nieuw begin zich zo luidruchtig aan. Geen fluistering, geen lichte verschuiving, maar hoorbaar met moed en klank.

De herinneringstoerist in mij vraagt zich af of het geluid van verandering een eeuw geleden ook een kakofonie van soundbites was, een jazzritme met een upbeat swing. En dan bedenk ik me dat dit irrelevant is. Het doet er niet toe wat voor soort geluid de verandering heeft. De bewegingen die vandaag en morgen de kranten vullen, hebben een klank waar wij nu naar moeten luisteren. We moeten de honger naar saamhorigheid, de roep om verbinding, juist harder laten klinken. Dat vraagt om durf. Niet de bravoure van een waaghals, maar de moed die groeit uit kleine keuzes. De moed om te luisteren naar wat de maatschappij al langer fluistert.

Precies dat heeft het museum het afgelopen decennium gedaan met de reeks *Positions*. Deze serie gaf ruimte aan kunstenaars die nieuwe perspectieven en urgente thema's zichtbaar maken. Het museum stuurt daarmee het gesprek in de samenleving. Het is de plek waar nieuwe stemmen hoorbaar worden en waar verandering zichtbaar wordt.

Positions #9 – Make Some Noise: Desire. Stage. Change. (2026) is de laatste editie van de reeks. De tentoonstelling draait om verlangen, durf, verandering en hoorbaar worden. Mijmerend op het jazzgeluid van de jaren twintig van de vorige eeuw ben ik trots dat het museum wederom laat zien hoe mensen, gedreven door nieuwe vrijheden en een groeiend gevoel van urgentie, hun stem willen laten horen en ruimte opeisen voor verandering.

So put your hands together — and make some noise for change, for courage, and for every voice ready to reshape the world. ●

Debby Slofstra

El Lissitzky
Proun (1922–1923)
Collectie van Abbemuseum
Foto Peter Cox

Courage of sound

Society's movements, such as the call for connection, have a resonance. It requires the courage to listen to what society has been whispering for some time. The museum has done precisely that over the past decade with the *Positions* series, which has given artists space for new perspectives and urgent themes.

New 'soft' energy in the museum

Questions to the new director¹

You began your presentation for the Friends by noting that the world is rapidly changing, referring to Venezuela and Iran, and requested a minute of silence. What message did you want to convey?

Thank you for asking.

I wanted us to find a way to attune to one another, from the heart. To remember our shared conditions and humanness at a moment when dehumanization in the world is painfully real. Analyzing geopolitics is important, yes, but so is holding and feeling together our lived experience and suffering. 'Brabanders' are no strangers to pain or hardship. My hope was to create a brief bond for the hundred-plus dedicated Friends of our museum to feel the weight of the world together. We are a microcosm, a mirror after all; we are not isolated from what surrounds us.

At the Friends' Salon on January 9th, the new director of the Van Abbe-museum, Defne Ayas, introduced herself to the Friends. Her presentation prompted to submit her several questions, which she gave us answers in writing in English. To preserve the content and nuances of the presentation, we are posing the questions and answers here in an untranslated version.

Defne Ayas during the opening of Design Exhibition: Bridging Minds, Oktober 4, 2025

As I write this, our choir is hosting a vigil inside this artwork cum parliament: an altar, candles, collective singing, a lament held on Mondays. It is for Rojava in Syria, a region in northern and eastern Syria, where the museum once helped finance their actual parliament through Jonas Staal's artwork. This history, this belief in art as a civic and political force, is at the heart of our museum and remains present today in the very DNA. These are not symbolic gestures but lived practices of grieving together and public assembly. We are all in this together.

You shared places, events, and collaborations from your past. Could you name three formative experiences you bring to the Van Abbemuseum?

We must plant ideas in people's minds and work inside the world, not just alongside it!

But to answer you, first, working across vastly different contexts — from New York to Shanghai, Rotterdam to Vilnius, Gwangju to Moscow taught me the importance of being locally attentive while thinking contextually, across and beyond borders.

Second, (co-)building frameworks rather than simply filling rooms or program slots has been central to my practice. This approach develops repertoires, long-term rhythms, research arcs, and relationships, allowing ideas to return, evolve, and deepen over time, across both museum and city, making our walls more porous. It's a challenge to see if long-existing structures will allow me to do this. Transforming what some see as the disadvantage of not being an independent museum into an advantage — by using the channels available within the municipality — is crucial.

And third, sustained collaboration and governance with artists — whom I often think of as system thinkers and weavers — allows us to grow alongside practices within the city, sometimes over many years, through trust, risk-taking, and shared learning curves.

How do you look back on your first months as director?

The first 60 days have been heartwarming, intense, and clarifying. I've spent a great deal of time observing - staff, volunteers, partners, and the city itself. My priority is still to understand the museum's internal logic, tempo, and intelligence before introducing shifts, tweaks, and eventual change.

Institutions, like ecosystems or choreographies, reveal themselves only when you slow down enough to observe how things move, pause, and interact. But the museum is also in high-production mode because of its new collection display and ongoing exhibition programs. At the same time, the world is shifting more rapidly than ever. Due to this multiple tempos, much that has not been tended to or completed is also becoming visible.

We must also make up for lost time. Backsliding, and the need for psychic, emotional, and spiritual repair in the face of collapse, are part of the conversation. Reorienting these forces begins with strengthening the core and building a heart and a voice for the museum, with people committed for the long run.

As the first female director, do you want to give the museum a new or different face?

I'm less interested in being a "new face" than in offering a different kind of leadership, one that allows for change, that creates psychological safety and trust, that is attentive and caring, yet confident enough to host complexity and agile enough to work with adversity. Representation matters, but what matters more is how curiosity, energy, and leadership translate into work culture: sharpening team intuition, deepening sensitivity to art and its communication methods, sharing care and responsibility, and sustaining dialogue internally and publicly. And defy and diffuse the persisting patterns perhaps.

I also believe in a form of femme leadership that creates space for others to rise. Outdated models of leadership, shaped by competitiveness and persistent patriarchal flaws, are still everywhere, but being challenged globally, although we are experiencing the global authoritarian turn and backlash for a hick-up of a decade or too ahead of us, I believe good things will come as well. Wouldn't it be great, once change is accomplished, to step aside and let the next generation lead?

I should also add that women are often invited in when the terrain is already fractured, offered both the privilege and the precarity of crisis. I know this dynamic intimately. Yet tending to overlooked areas, repairing weakened structures with precision, and reimagining the institution with a long horizon remain essential responsibilities. Leadership under bureaucracy and mounting pressure inevitably summons the specter of the glass cliff.

That said, our museum is already full of women with strong leadership qualities. It is critical that they feel empowered to step into alignment with the waves of change ahead, while remaining sensitive to the demands required by art and its institutions.

The municipality has adopted a new policy plan. Where do you see opportunities to shift focus?

I want the museum's artistic and experimental ambitions to resonate with the city's design and tech ecosystems, its growing joys and pains while being situated at the heart of global chip wars, its long-term thinking, and its lived realities in 5 villages of the city, or 7 pending how you count it. We will make adjustments. I see opportunities in strengthening the museum's intelligence through civic programs, understanding it not only as a display space, but as a continued place for shared encounters, rehearsal, and inquiry.

The museum aims to grow visitor numbers. How do you view this, and how important are Eindhoven residents and ASML employees?

ASML? Two giants in their own fields — ASML and the Van Abbemuseum — yet, remarkably, before my arrival there had been no conversation between us. How is this possible in a city built on innovation, collaboration, and shared civic ambition? The potential is enormous. Imagine what could emerge if we developed employment pathways, learning programmes, and shared civic initiatives with ASML and similar partners, constructive, future oriented collaborations that have been overlooked for far too long. The moment is timely. With the recent announcement of the Rijksmuseum Amsterdam franchise, for which ASML has committed to be a founding partner, the landscape of institutional relationships in the region is shifting rapidly. My colleague, our Business Director Anastasia van Gennip, is working closely with the municipality to cultivate "win win" and "good for all" scenarios that align cultural vational community-engineers, researchers, new-comers, is deeply engaged with questions of

1. The questions were formulated by Karin Overdijk and Jan Verheugt

Defne Ayas with Victor Sonna
Design Exhibition: *Bridging Minds*, Oktober 4, 2025

Foto's Almicheal Fraay

globalism, labour conditions, technology, ethics, and the future. These are precisely the conversations that our institution is equipped to host. Our task is to cultivate relevance across different publics, not to chase visitor numbers.

At a time when museums everywhere are struggling with declining audience numbers following the pandemic, think of the Stedelijk Amsterdam, for instance, which is suffering from losing visitors to the Rijksmuseum and fewer American tourists, our museum promised, that is before my time, to deliver growth. Ideally, this should be embedded within a broader regional educational mission. Visitor numbers matter, of course, but the depth and quality of engagement matter even more. With additional private or municipal resources, we should expand our educational programmes and develop the museum into a regional learning hub, but this is too soon to talk about, after all we have only one staff member dedicated to schools at the moment of our interview, so first we have to tend first internally.

Do you see gaps in the collection?

Every collection has gaps. Performance is one, for instance, as are sound, music, dance scores, and works engaging with techno-worldbuilding exercises, simulations and game-engine worlds. I worked in performance over the past twenty years, and I am excited that one of our curators Zippora Elders is now installing her take on what performance should do, also with some of my earlier collaborators such as Goksu Kunak from my past initiatives, I hope this will open a learning curve for our collection team. We all know that addressing gaps is not only about acquisition, but also about activating ongoing relationships within the collection. We are also considering questions of custodianship, co-ownership, and, where appropriate forms of deaccessioning, as soulfully guided by our Head of Collection Steven ten Thije.

Do you have a favorite artwork yet?

My relationship to the collection is still forming, I am interested in how works unfold slowly, especially in new constellations. I'm particularly excited by the curatorial team's work on Collection as Cosmos conceived with several artists under the guidance of our curators Yolande van der Heide and Abril Cisneros. This new presentation explores time as we experience it — not in numbers, but in feeling — and shows how stories connect us to larger rhythms, from human history to the cosmic whole.

When is an exhibition successful?

When it generates resonance over time. For the museum, I would point to a recent show of Ima Abasi-Okon — introverted yet powerful. Refuses consumption; does not allow for instant devouring. Admired or contested. Attendance alone is not the metric; success lies in how an exhibition alters attention, sparks conversation, and opens questions that continue beyond the gallery.

Are you more focused on artists or social issues?

Artists. Always. They are complex thinkers, nexuses of seeing, feeling, and knowing. Through them, social questions gain depth and emotional truth.

You've shown particular interest in volunteers. Could you comment on that?

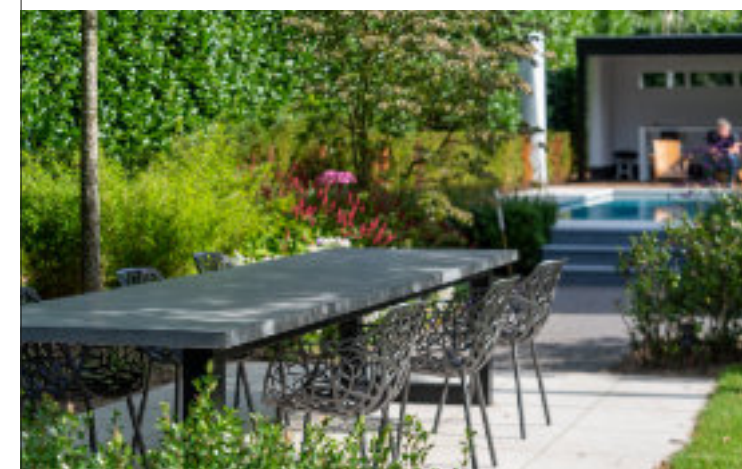
The future is volunteer. The future is mutual aid. Volunteers are the connective tissue between our museum and its publics. Their commitment is not transactional; it grows from a place of service, dedication and dignity, and care. They carry institutional memory, tone, and trust. I wish every civic servant had this mentality rather than treading water daily. They are extraordinary, and sharing in their observations has been and continues to be invaluable. ●

weebers vastgoed advocaten

Focus en Samenspel

Weebers Vastgoed Advocaten NV is een advocatenkantoor gespecialiseerd in bouw- en vastgoed vraagstukken. Wij zijn werkzaam voor het bedrijfsleven, gemeenten, woningcorporaties en (institutionele) beleggers en mogen gerenommeerde partijen in het vastgoed tot onze cliëntèle rekenen. Op basis van onze brede kennis van de bouw- en vastgoedwereld adviseren en procederen wij voor onze cliënten. Een sterke combinatie! Onze kernwaarden zijn focus en samenspel met als doel het beste en meest duurzame resultaat te bereiken voor onze cliënten.

Gebiedsontwikkeling@vastgoed-advocaten.nl
040 21 20 400
www.vastgoed-advocaten.nl

Prachtige, inspirerende tuinen waarvan je kunt genieten

www.derkinderenhoveniers.nl

JIJ EN HET PARADIJS

de bever
architecten

AANNEMERSBEDRIJF
VAN RIJSWIJCK

Nieuwbouw | Verbouw | Renovatie | Onderhoud

vanrijswijck.nl

Positions #9

Een nieuwe uitdaging?

‘n mens is een zachte machine
een buigzaam zuiltje met gaatjes,
propvol tengere draadjes
en slangetjes die dienen
voor niets dan tederheid ...

Leo Vroman, *Mens*

Alweer liep ik door de stationshal van het Centraal Station van Eindhoven. Ik zag tot mijn grote vreugde dat het statement van Piet Mondriaan niet ten prooi was gevallen aan de renovatie van het gebouw: ‘Conventie, een soort herinnering, is het grootste beletsel om te genieten van leven en kunst’, stond weer trots in neonletters geschreven op de wand van de centrale stationshal. Eens verdween bovenstaande inspirerende gedachte die een stimulans moet zijn voor ieder die de heilige grond van Eindhoven durft te betreden. Maar de tekst is herplaatst en, gelukkig, de toekomst is weer bereikbaar.

Design

Laten we beginnen met de Zweedse filosoof Nick Bostrom, als hij schrijft: ‘In uw hoofd bevindt zich iets dat leest. Dat ding, het menselijk brein, heeft een aantal vermogens dat andere dieren niet hebben. Aan die vermogens is onze dominante positie op de planeet te danken. Andere dieren hebben sterkere spieren en scherpere klauwen, maar wij hebben betere hersenen.’

Zo opent zijn boek over superintelligentie. En hoor ik hier ook de boodschap van Piet Mondriaan in door klinken? Namelijk dat remmingen zoals conventies (collectieve afspraken) het leven en kunst kunnen belemmeren? Een conventie is in essentie een vorm van beperking die de vrijheid van de gedachte van een gezonde basis ontnemt. Met andere woorden, conventie kan creativiteit beperken. Als we dit in verband brengen met het voor de regio Eindhoven belangrijke gebied van innovatie, ontwerp, design, welke gedachtesprongen kunnen we dan maken? Design kan een traditionele aanpak vaak uitbreiden naar nieuwe, onverwachte mogelijkheden. Het wordt dan een manier van denken over hoe mensen, met hun vaardigheden en hun omgeving op nieuwe manieren kunnen samenwerken. Design is dan, als we in bovenstaande definities geloven, ineens veel meer dan het fraai vormgeven van stoelpootjes, tapijtjes en huishoudelijke artikelen.

De eenentwintigste eeuw belooft de eeuw van de biologische revolutie te worden. Organismen worden nu beschouwd als algoritmen waardoor de grens tussen het organische en het anorganische doorbroken wordt. Deze digitale revolutie veroorzaakt een ommekeer van een zuiver mechanische tot een biologische kwestie. De zelfstandigheid van individuele mensen wordt overgeheveld naar netwerken van algoritmen. Met andere woorden, de mens zal een langdurige samenwerking aangaan met allerlei technische mogelijkheden. Design krijgt een

andere betekenis omdat de fysieke mens en zijn cognitieve capaciteiten zelf een onderwerp van design kunnen worden.

Singulariteit

Wanneer biologen organismen als algoritmen beschouwen vervaagt de grens tussen het organische en het anorganische. Waardoor ze de computerrevolutie van een zuiver mechanische kwestie omkeren tot een biologische entiteit. Superintelligentie, zoals Nick Bostrom zich die voorstelt, betekent dat de fysieke mens eens een symbiose aan zal gaan met technische mogelijkheden. Met betrekking tot design betekent dat ook de fysieke mens en zijn cognitieve capaciteiten in principe een onderwerp van design kunnen worden. Voor design betekent dit dat mens en techniek samen kunnen worden vormgegeven. Zo groeit design uit tot een manier van denken over de relatie tussen mens, maatschappij en technologie. Denk aan maatschappelijke problemen die nu spelen zoals duurzaamheid, mobiliteit en klimaat die alle om oplossingen vragen. Ergens hoor

Matthew Lutz-Kinoy
Mennour
Zaaloverzicht *Positions #9*

ik in de verte de gedachten van de Amerikaanse futurist Ray Kurzweil klinken, die betoogt dat het ogenblik van de singulariteit nabij is, wat betekent dat het moment dat de organische mens en kunstmatige intelligentie samen komen met grote gevolgen voor onze intellectuele capaciteiten. In de gedachtewereld van Kurzweil, maar ook in die van de Israëlische historicus Yuval Noah Harari en de Amerikaanse filosoof Daniel Dennett, wordt een maatschappij geschetst waarin het begrip data en samenwerking centraal staan en waarin het traditionele humanisme evolueert naar een collectieve vorm van denken, wat betekent dat de individuele inbreng beperkt wordt.

Positions #9

En hoe past de kunst in dit geheel? Met deze gedachten in het achterhoofd wordt ook sluipenderwijs het traditionele waarheidsgetrouwe beeld van de kunst losgelaten. Voortdurend zien we dat steeds meer kunstvormen gerealiseerd worden die de directe alledaagse werkelijkheid niet meer als noodzakelijke basis beschouwen. Andere aangrijpingspunten worden belangrijker. De eigen persoon komt als deel van een groter maatschappelijk verband steeds meer naar voren. Maar deze persoon is dan niet meer in de eerste plaats een onderdeel van een groep, maar, en dat is essentieel, een uniek individu die deel uitmaakt van een groep en verwantschap voelt met hun gezamenlijk gekozen richting. De huidige maatschappij creëert kansen om dat uniek eigene binnen de groep te exploiteren.

Soms kan dit voor sommige beleidsmakers te snel of te complex zijn. Instellingen zoals het *World Wide Forum* in Nederland en, mogelijk in de regio Eindhoven, de TU/e, ASML en de Design Academy willen deze impasse doorbreken door hun procesmatige wijze van denken over mens, maatschappij en technologie ook in beleid te vertalen. De Israëlische historicus Harari noemt dit in zijn boek *Homo Deus* een samenleving waarin data centraal staan en samenwerking belangrijker wordt dan individueel humanisme.

De serie tentoonstellingen van *Positions* kan een afspiegeling van de hier beschreven gedachten zijn. In deze tentoonstelling zal het de bezoeker niet gemakkelijk worden gemaakt, maar uiteindelijk kan hun ervaring rijker en betekenisvoller worden. ●

Piet van Bragt

Positions #9

Conventions can limit human creativity. Fortunately, design can break through that limitation. But with emerging technologies like AI, much is changing for humanity. Futurists anticipate a merging of the physical human with technological possibilities. And what will this mean for art? These thoughts were central to the ending series, "Positions."

Jack O'Brien
Semblance, 2025
Zaaloverzicht *Positions #9*

Alle foto's Nelleke Slofstra

Positions #9 Make Some Noise: Desire. Stage. Change.

Beweging is hier geen middel, maar een verlangen

Twaalf internationale kunstenaars en collectieven betreden het podium in een zinderende mix van solopresentaties, performances en ontmoetingen. Ze experimenteren en verrassen met choreografie, geluidswerk, theater, sculptuur, cinema en AI-compositie. In de tien zalen ontvouwt zich de tentoonstelling als een uitnodiging om te luisteren, te voelen en te verlangen naar hoe het anders kan. Van 31 januari tot en met 20 september 2026 is Make Some Noise: Desire. Stage. Change. te zien in het Van Abbemuseum.

In een tijd die voortdurend verandert, zoeken mensen houvast. *Positions #9* brengt kunstenaars samen die dit gevoel tastbaar maken. Intimiteit, verstilling en uitbundigheid wisselen elkaar af. Poëtische beeldtaal en prikkelende performances maken voelbaar dat kunst en creativiteit ons helpen verbonden te blijven met de wereld, en met overtuiging onze stem te laten horen.

Grensverleggende kunstenaars brengen in *Positions #9* nieuwe perspectieven tot leven. In dit artikel lichten we enkele deelnemers uit om een indruk te geven van de uiteenlopende manieren waarop beeld, geluid, performance en installatie kleur geven aan deze tentoonstelling. Hun werk nodigt uit tot luisteren, kijken en ervaren, en laat zien hoe kunst kan verbinden.

Jack O'Brien — *Semblance*

In *Semblance* gebruikt Jack O'Brien twee vleugelpiano's die hij opensnijdt, aan elkaar koppelt en ophangt, alsof ze in een fragiel evenwicht verkeren. Het binnenwerk van snaren, hamers en frames ligt volledig bloot. De piano is hier niet bedoeld om te bespelen, maar om te worden bekeken als lichaam. Door de toetsen tegen elkaar te plaatsen ontstaat een scharnier: het werk lijkt tegelijk samen te komen en uiteen te vallen. Dit spanningsveld is kenmerkend voor O'Briens praktijk, waarin hij alledaagse, beladen objecten ontmantelt. Hij onderzoekt hoe culturele vormen zoals muziek, ambacht en traditie kunnen kantelen, hun functie verliezen en toch een nieuwe fysieke aanwezigheid krijgen.

Felisha Carénage

Felisha Carénage (1986, Trinidad en Tobago) groeide op tussen ritme, carnaval en de verhalen van een eilandsamenleving. Ze woont en werkt in Londen en Berlijn, maar het Caribisch gebied blijft in haar kunst voortdurend aanwezig.

Felisha Carénage
Dreamer/Goner, 2026
Opening *Positions #9*
Rechts curator Zippora Elders

De opening van *Positions #9* werd ingeleid door haar parade *Dreamer/Goner*, 2026. In deze performatieve entree fungeerde het museum als toneel voor een ritueel vol beweging, maskerade en symboliek. De parade markeerde niet alleen het begin van de tentoonstelling, maar zette ook direct de thematische toon. In haar werk verenigt Felisha schilderkunst, performance en installatie. Soms staat ze zelf midden in het werk: bewegend, zingend, verkleed. Grote vragen over kolonialisme, identiteit en macht behandelt ze nooit afstandelijk. Haar werk is levendig, kleurrijk en vaak speels, met humor en muziek. Zelfs in moeilijke geschiedenis schuilt voor haar een kracht om te dansen, te herinneren en opnieuw te beginnen.

In haar performances verschijnen figuren uit het Caribisch carnaval, zoals de steltlopende Moko Jumbie. Deze figuur torent boven het publiek uit, balanceert en draagt verhalen van voorouders mee. Felisha gebruikt zulke beelden om te laten voelen hoe identiteit wordt gevormd: door jezelf, maar ook door verleden, gemeenschap en omgeving.

Adam Russell-Jones
Release the Hounds, 2025
Opening *Positions #9*

Finn Kaino Maätita & Jerrold Saija — *Klankkast*

In een van de museumzalen ontstaat een dynamische klankkast waarin resonantie centraal staat. Hier onderzoeken kunstenaars hoe klank verhalen kan dragen, van verleden naar toekomst. Bezoekers worden omringd door de doeken van Felisha Carénage, terwijl de geluiden van Finn Kaino Maätita en Jerrold Saija de ruimte vullen.

Finn Kaino Maätita (Nederland, 1998, Molukse afkomst) onderzoekt de verbinding tussen taal, landschap en collectieve herinnering. Voorouderlijke kennis en ecologische bewustwording komen samen. Jerrold Saija (Sittard, 1996) is een Nederlands-Molukse kunstenaar die onderzoekt hoe herinnering, identiteit en het koloniale verleden het heden beïnvloeden. Hij put uit overgeleverde verhalen, familiegeschiedenis en archieven en vertaalt deze naar sculptuur, fotografie, video en installatie.

Ivan Čuić — *Kantarion Sound*

Samen leggen deze kunstenaars in *Positions #9* verbindingen tussen water en wind, echo en dans. Tijdens de opening groeide de zaal uit tot een experimentele klankruimte, gedragen door het soundsysteem van Čuić's *Kantarion Sound*, bekend uit de internationale clubscene. Gedurende de tentoonstelling transformeert deze ruimte tot een museale club waar dj's, muzikanten, studenten, families en andere bezoekers samenkomen. Geluid fungeert hier als sociale en ritmische kracht: een middel om te luisteren, te bewegen en ruimte te delen. Eindhovenaren kunnen de ruimte kosteloos gebruiken of een eigen sessie organiseren via klankkast@vanabbemuseum.nl.

Miloš Trakilović — *Algoritmisch 'liefdeslied'*

Miloš Trakilović presenteert een algoritmisch gegenereerde compositie, opgebouwd uit popfragmenten uit de jaren net vóór de oorlog in voormalig Joegoslavië. Op het eerste gehoor klinkt het als een liefdeslied, maar onder de melodie sluimert spanning en dreiging. Met behulp van kunstmatige intelligentie analyseert en herschikt Trakilović muzikale structuren, waardoor harmonie en dissonantie voortdurend in elkaar overlopen.

Afsluiting

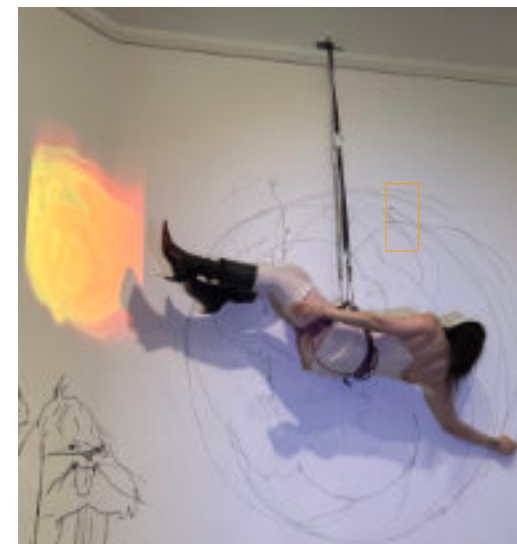
Met *Positions #9* valt het doek. Negen edities lang onderzocht *Positions* hoe kunst zich verhoudt tot een wereld in beweging. Wat het ons heeft geleerd, is dat positie innemen geen luxe is, maar noodzaak. Juist nu onrust de context van ons leven vormt, sluit deze laatste editie het hoofdstuk af: helder, onaf en op scherp. ●

Nelleke Slofstra

De Rede

De wereld is aan het schudden.
Goya had daar zijn Rede voor.
Picasso zijn Guernica, een stad in brand.
De kunst laat het ons weten.
Word wakker, gebruik je eigen Rede.
Sta niet zelf in brand, help de wereld.
De Rede is: er is echt iets aan de hand.

Nelleke Slofstra

Göksu Kunak *Spillage*, 2026
Opening *Positions #9*

Alle foto's Nelleke Slofstra

Collectie als kosmos

De nieuwe collectiepresentatie van het Van Abbemuseum

G's nabootsing bij Francis Bacon's *Fragment of a Crucifixion* (1950) en Guercino's *Andromeda* (1660) als deel van de generale repetitie locatie Van Abbemuseum op 18 november 2024.

Boven: Bacon's *Fragment of a Crucifixion*. Onder: Guercino's *Andromeda* (1660). Foto's Yolande Zola Zoli van der Heide

Vanaf 6 juni 2026 is de nieuwe collectiepresentatie te zien. Met deze nieuwe collectiepresentatie viert het museum zijn 90-jarig jubileum. Ongeveer tweehonderdvijftig kunstwerken dagen het begrip 'tijd' uit. De laatste voorbereidingen worden nu getroffen. Als museumvrienden zijn we nieuwsgierig. De dames Yolande Zola Zoli van der Heide (senior curator) en Abril Cisneros Ramirez (assistent curator), geven een inkijkje.

Hoe is de expositie opgebouwd en wat is het thema?

De werken uit de collectie zijn straks verspreid tentoongesteld 'als sterrenconstellaties' over drie etages in de nieuwbouw. Per kunststroming of chronologisch zijn de kunstwerken niet gerangschikt. De werken tonen vier verschillende wijzen om tijd – het centrale thema – als vloeibaar begrip te ervaren. Aan bod komen vier tijdprincipes ontwikkeld door kunstenaars: Regeneratieve tijd, Niet-chronologische tijd, Publieke tijd en Kosmische tijd.

Bij **Regeneratieve tijd**, denken over dood en leven, is veelzijdig kunstenaar en rouw-onderzoeker G betrokken. Ze behandelt levenscycli (verlies, transformatie, rouw) en introduceert deze cycli in de museumcontext. Uitgangspunt is dat de collectie net als de natuur beschikt over een levenscirkel (geboorte/dood). Kunnen kunstwerken ook 'komen en gaan'? Binnen ons museum ontbreekt ontzamelbeleid. Met G denken we na over en oefenen we met nieuwe protocollen, over hoe de collectie te actualiseren. Als startpunt is bijv. gekozen voor een niet eerder getoond zeventiende-eeuws kunstwerk uit onze museumcollectie het schilderij *Andromeda* (1660) van de Italiaanse schilder Guercino (echte naam: Francisco Barbieri, 1591-1666). Dit schilderij behoort niet tot de moderniteit en valt buiten de zorg van een museum voor moderne kunst. Het museum kan geen kunstwerken blijven toevoegen. De natuur leert dat dood ruimte schept voor leven. Kunnen we ook zo denken over collecties? Met studio Matilde Cassani bepalen we de zaal-inrichting.

Niet-chronologische tijd wordt ontwikkeld door de Johannesburg-werkgroep Another Roadmap Africa Cluster (ARAC). Herdenken en herdefiniëren van kunst- en cultuureducatie blijkt hun hoofdtak. De focus ligt op sociale betrokkenheid, gemeenschapsvorming en internationale verbinding. Hier verbinden de deelnemende kunstenaars en onderzoekers objecten en herinneringen met kunstwerken uit de collectie. Ze ontwikkelden 'gereedschap' waarmee ze persoonlijke verhalen aan de hand van privé objecten kunnen integreren in algemene geschiedenis. Hiervoor worden 90 verhalenvertellers (zijnde 'buren') in en buiten het 90-jarige museum uitgenodigd; ca. 30 objecten en verhalen zijn inmiddels vergaard. Een dichtbij wonende agrariër leent bijv. een object (hooivork), vertelt zijn persoonlijke verhaal (oogstseizoen) en verbindt dit met een kunstwerk. Twee momenten in de tijd worden zo verbonden.

Publieke tijd refereert aan de eerder getoonde solotentoonstelling van Ima-Abasi Okon, een prominente Britse multimedia kunstenaar. Ze onderzoekt complexe maatschappelijke structuren, identiteit en koloniaal-kapitalistische systemen. Okon breekt met conventionele tijdmetingen en plaatst de ervaring van tijd buiten de gangbare (museum)normen: hoe tijd openbreken, meten en beheersen. Een inspiratiepunt hier vormt een vergeten ruim twee meter hoge sculptuur van Karel Appel getiteld *Tussen spandoek en vlag* (1978), achtergebleven na een expositie. Behoort het tot de museumcollectie of tot de Appel nalatenschap? Het veroorzaakt spanning tussen publiek en privé. De sculptuur staat straks in een soort beeldhouwbos.

Kosmische tijd wordt gerealiseerd met Nolan Oswald Dennis, een Zuid-Afrikaanse kunstenaar. Hij werkt (ook met anderen) op het snijvlak van wetenschap, technologie en politieke geschiedenis. De basis hier vormt de serie *Black Liberation Zodiac*, een

andere visie op de astrologische dierenriem. De nadruk ligt op zaai- en oogstcycli; verbanden tussen kosmische en aardse ritmes worden zichtbaar. Naar de kosmos kijken om te weten wat je op de aarde moet doen. We betrekken de (post)Sovjetcollectie via het 'Russische kosmisme', een filosofische en artistieke avant-garde beweging opkomend eind 19e begin 20e eeuw. Deze beweging sloeg een brug tussen oosters-orthodox mysticisme, utopische wetenschap en moderne kunst.

Wat leren bezoekers van deze collectiepresentatie?

Hoe tijd aanvoelt versus hoe je tijd meet. Bezoekers ervaren een dynamische niet-lineaire ontmoeting met kunst. Meerdere tijden en verhalen blijken tegelijk voelbaar. Persoonlijke, sociale, ecologische en kosmische tijdslagen vormen samen één tentoonstelling.

Kortom: door de experimentele benadering worden bezoekers uitgenodigd om tijd te ervaren als een vloeïend begrip. Het museum fungeert daarbij als ruimte waar meerdere tijden en verhalen naast elkaar bestaan. Opzet is zowel verwondering stimuleren als een levendige dialoog met tijd realiseren.

Wanneer is deze tentoonstelling succesvol?

Yolande benadrukt dat de presentatie succesvol is wanneer bezoekers zich realiseren dat zij deel uitmaken van hoe geschiedenis wordt verteld. Wij zijn allemaal 'subjectieve agenten'; ieder geschiedverhaal behoort niet één verteller maar velen toe.

Abril meent dat de relatie van bezoekers met een kunstwerk door deze presentatie kan veranderen. Ze hoopt op een meer persoonlijke relatie met een kunstwerk.

Collectie als kosmos is gecureerd door Yolande Zola Zoli van der Heide (senior curator). De presentatie is ontwikkeld met Defne Ayas (directeur), Steven ten Thije (hoofd collecties), Abril Cisneros Ramirez (assistent curator), Nikita Hurkmans (projectmanager), Anna Truntaeva (stagiaire curator) en het Van Abbe-museumteam. Rondom de opening zijn talrijke activiteiten; let goed op de museumwebsite én neem de tijd voor deze nieuwe collectiepresentatie. ●

Lisette Almering

Nolan Oswald Dennis
Black Liberation Zodiac
Opening Positions#7
Van Abbemuseum, 2023
Foto Peter Cox

Collection as cosmos

The new collection presentation will be on display starting June 6, 2026. With this presentation, the museum is celebrating its 90th anniversary. Approximately two hundred and fifty works of art challenge the concept of "time." Visitors experience a dynamic, non-linear encounter with art. Multiple times and stories are palpable simultaneously.

Wars van traditie

In memoriam Arnulf Rainer (1929-2025)

Op 18 december 2025 overleed de 96-jarige Oostenrijkse kunstenaar Arnulf Rainer. De meeste bekendheid kreeg hij met zijn expressieve Übermalungen (overschilderingen), foto's en zelfportretten bedekt met dikke lagen verf. Ons museum bezit twee werken van hem; we bekijken zijn oeuvre nader.

Rainer, merendeels autodidact, bewandelde een geheel eigen pad. Hij haalde zijn inspiratie vooral uit het surrealisme, expressionisme, de waanzin en de art informel. Bij de groep kunstenaars behorende tot de art informel staat de daad van het schilderen centraal; men maakte kunst zonder voorop gelegde regels, een poging om los te komen van heden en verleden.

Schilderkunst bood Rainer mogelijkheden voor experiment, waarheid en verzet. Esthetische compromissen of andere vormen van aanpassingen aan de mainstream waren hem vreemd. Bewust koos hij voor verzet tegen alle zekerheden, voor gedrevenheid door het onderbewustzijn, intuïtie en totale overgave. Zijn expressieve werkwijze bestond uit schilderen met handen en voeten (*Hand- und Fingermalereien*) of met zijn ogen gesloten.

Een andere werkwijze, te weten de overschilderingen, dateert uit de jaren vijftig. Hiermee wilde hij een voltooid beeld bediscussiëren en confrontatie uitlokken. Het beeld werd bedekt, verzadigd met lijnen, zwart, rood of wit om een dialoog te laten ontstaan tussen wat zichtbaar is en wat verborgen blijft. Zijn existentiële zoektocht resulteerde in verminkte zelfportretten, kruisigingen en getordeerde lichamen. Het vormde de weerslag van extreme gemoedstoestanden, soms verwerkt in series. Pijn, extase, angst, zelfverlies zichtbaar maken, de esthetische kant verwaarlozen en het proces centraal stellen, zo werkte hij. Een van de meest beroemde series die Rainer maakte bestaat uit zelfportretten waarop het lijkt alsof hij gemarteld werd. Impasto verfstreken benadrukken de expressieve gelaatsuitdrukkingen van zijn gepijnigde gezicht. Bovendien koos hij voor de overschilderingen regelmatig werken afkomstig van kunstenaars zoals Rembrandt en Goya die hij bewonderde. Vooral vanwege de overschilderingen kreeg hij de bijnaam 'eigenzinnige, rebelse wildeman'. Deze kunstwerken gaven hem vanaf de jaren zestig internationale faam maar veroorzaakten ook controverse vanwege de expressieve ruwheid.

In de jaren zeventig en tachtig hing zijn werk zowel op *documenta*-tentoonstellingen in Kassel als op de Biënnale van Venetië. Ook kregen zijn schilderijen een plaats in het Centre Pompidou en het Guggenheim Museum in New York.

In ons museum was zijn werk vooral tussen 1979 en 1999 te zien. In de museumcollectie werden twee schilderijen van Rainer opgenomen: een expressief, kleurig schilderij getiteld *Fingermalerei* (1984) en een in 1986 door de kunstenaar geschonken overschildering getiteld *Mumienkopfubermalung* (1984). In 1984 organiseerde de toenmalige directeur Rudi Fuchs een solotentoonstelling waarbij de nadruk lag op Rainers zestigtal *Hand- und Fingermalereien*. Fuchs stond open voor '(...) opnieuw nadenken over het schilderen (over hoe en wat te schilderen), voor kunst als een intellectueel probleem, wat het behoort te zijn', leert het onlangs uitgegeven boek over museumbeleid *Collectie in context. Van Abbemuseum 1936-2024* elders in dit blad besproken.

De NRC kopte destijds in een recensie over die expositie 'Arnulf Rainers kunst ademt het noodlot', '(...) zijn kunst heeft een te tragische ondertoon.' Toch waardeerde men '(...) zijn op een uitgekiend oranje-geel fond aangetroffen waaiers van zwarte lijnen, lijnen die iets van de ondergronden laten doorschemeren, of om een zwartblauw schilderij waarin licht doorschemert alsof je even in de oneindigheid van de kosmos mag gluren.'

Over zijn werk bleef Rainer altijd kritisch. Kunst zag hij als een daad van con-

Arnulf Rainer
Mumienkopfubermalung (1984)
Collectie Van Abbemuseum
Foto Peter Cox

Arnulf Rainer
Fingermalerei (1984)
Collectie Van Abbemuseum
Foto Peter Cox

frontatie; schilderen een strijd tegen het beeld, tegen jezelf, tegen het idee dat je controle hebt. Communiceren via uitwissen, herhalen als vorm van waarheid en overdaad en als enige optie van oprechte expressie, die etaleerde hij. Een extra inspiratiebron van latere datum vormde ongetwijfeld zijn inmiddels verder opgebouwde verzameling outsider art, werk van maatschappelijke buitenstaanders, psychopaten, schizofrenen en andere geesteszieken. Rainers eigenzinnigheid, afkeer van de traditie en onafhankelijkheid beïnvloedden vele generaties kunstenaars.

Critici schrijven over de nalatenschap van deze toonaangevende kunstenaar '(...) zijn overschilderingen blijven de waarneming tarten en ons eraan herinneren dat kunst een ruimte kan zijn voor confrontatie, intensiteit en reflectie op het menselijk bestaan.' ●

Lisette Almering

Averse of tradition

Artist Arnulf Rainer died in December 2025. He turned away from traditional painting and saw art as an act of confrontation. Painting became a battle against the image, against yourself, against the idea that you have any sort of control. Communicating through erasure, repetition as a form of truth, and excess as the only option for genuine expression - that's what he advocated.

caspar de haan
onderhoud & renovatie

schilderkunst. sinds 1749

Spelenderwijs modern

Sonia Delaunay-Terk en de kunst van het alledaagse

Wat als modernisme niet alleen aan de muur hangt, maar ook in de hand past? Sonia Delaunays speelkaarten laten zien hoe kleur, ritme en spel samenvallen in het alledaagse.

Onlangs verwierf de bibliotheek van het Van Abbemuseum *Jeu de cartes simultané* (1964), een kaartspel ontworpen door Sonia Delaunay-Terk (1885–1979). Voor Sonia Delaunay was een kaartspel meer dan een spel: het was een canvas. Met dit kunstwerk liet zij zien hoe de idealen van de moderne kunst letterlijk in de hand van het publiek konden belanden.

Sonia Delaunay werd als Sarah Ilinitchna Stern geboren in het huidige Oekraïne en overleed in Parijs. Samen met haar man Robert Delaunay was zij een van de grondleggers van het orphisme, waarin kleur, ritme en beweging centraal staan. Voor Delaunay was kunst nooit beperkt tot schilderijen: zij werkte net zo vanzelfsprekend met textiel, mode, boeken en grafisch ontwerp. Kunst moest leven, bewegen en onderdeel zijn van het dagelijks bestaan.

Die gedachte komt scherp tot uitdrukking in *Jeu de cartes simultané*. Samen met haar man was Delaunay een sleutelfiguur binnen het simultanisme, een kleurentheorie gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Daaruit bleek dat kleuren elkaar optisch kunnen veranderen en beweging suggereren. In plaats van traditionele koningen, dames en boeren ontwierp Delaunay abstracte composities van cirkels, lijnen en kleurvlakken. Heldere, contrasterende kleuren versterken elkaar optisch, een principe dat zij 'simultane kleur-contrasten' noemde. Elke kaart fungeert als een miniatuurcanvas, ritme en energie worden bijna tastbaar.

De totstandkoming van het kaartspel was een samenwerking met de Franse uitgever en kunstpromotor Jacques Damase (1930–2012). Geboren in Parijs en werkzaam in Frankrijk, had Damase een scherp oog voor grafische kunst buiten het museum. Hij zorgde voor een productie waarin materiaal, kleur en vorm Delaunays visie recht deden. Dankzij hem werd het kaartspel zowel een functioneel object als een autonoom kunstwerk.

Delaunays praktijk staat niet op zichzelf. Zij maakt deel uit van een generatie vrouwelijke avant-gardekunstenaars die vanaf circa 1900 bewust de grens tussen kunst en leven opzochten. Kunstenaars als Sophie Taeuber-Arp, Lyubov Popova, Varvara Stepanova, Gabriele Münter en Hilma af Klint onderzochten, ieder op eigen wijze, hoe kunst kon doordringen tot het dagelijks leven.

Jeu de cartes simultané herinnert ons eraan dat modernisme niet alleen een esthetische revolutie was, maar ook een sociale: kunst hoefde niet op afstand te blijven; zij mocht circuleren, spelen en verrassen.

Deze ideeën staan centraal in de bibliotheektentoonstelling *Simultané – Kleur in onderzoek, boek en alledaags spelen*, gecureerd door museumbibliothecaris Rebecca Niculae, te zien mét de originele speelkaarten in de bibliotheek van het Van Abbemuseum tot en met 2 april 2026 (op woensdag en donderdag van 11.00 tot 13.00 uur en van 14.00 tot 17.00 uur). De tentoonstelling presenteert niet alleen werken van Sonia Delaunay, maar ook thematisch gerelateerde objecten uit de bibliotheek- en museumcollecties. Ze nodigt bezoekers uit om modernisme te bekijken en te ervaren: spelenderwijs, aandachtig en met kleur als leidraad. ●

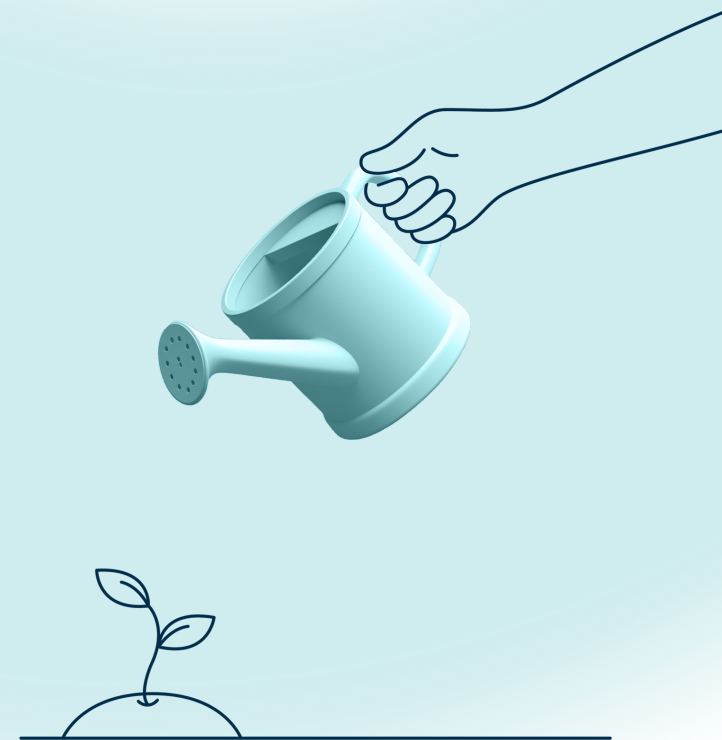
Nelleke Slofstra

The art of the everyday

For French artist Sonia Delaunay, a deck of cards was more than just a game: it was a canvas. With her *Jeu de cartes simultané* (1964), she demonstrated how the ideals of modern art could literally land in the hands of the public.

Sonia Delaunay
Jeu de cartes simultané (1964)
Collectie Van Abbemuseum
Foto Nelleke Slofstra

Nu telt voor later.

Kijk je naar morgen, volgend jaar of de volgende generatie? Waar je horizon ook ligt, onze accountants en adviseurs staan nu voor je klaar. We ondersteunen bedrijven in elke fase van hun bestaan. Van start-up tot multinational en van familiebedrijf tot corporate.

Al sinds 1980 helpen wij ondernemers en particulieren bij accountancy, fiscale en adviesvraagstukken.

Nieuwsgierig wat we voor jou kunnen betekenen? Kijk op www.wesselman-info.nl.

Wesselman
Accountants & Adviseurs

BEDRIJFSLOCATIES

AANDACHT VOOR DESIGN EN PERSOONLIJKE TOUCH MET EEN FLINKE DOSIS PLEZIER!

Q is van mening dat een nieuwe locatie moet zitten als een maatpak. Niet te groot, zeker niet te klein, maar met ambitie. Geheel naar eigen wens en idee, passend bij uw corporate identity. Q adviseert met lef en denkt "out of the box". Q neemt verantwoording, kijkt kritisch mee maar vooral anticipeerend vooruit en dwingt zaken af. Als echte kenner van de regio hebben wij up-to-date expertise van de vraag en het aanbod van geschikte bedrijfslocaties in de regio Eindhoven. Q is hier thuis, geboren en getogen, ondernemers en beleggers weten ons keer op keer te vinden. Daarom hebben we op elke zoekvraag een antwoord, met plezier!

Korte lijnen, persoonlijke touch, positieve energie en altijd verrassend. Dat is Q!

KANTOORRUIMTEN

BEDRIJFSRUIMTEN

BELEGGINGEN

A. Stratumsedijk 17 - 5611 NA Eindhoven T. 040 - 212 22 12
E. info@q-bedrijfslocaties.nl W. www.q-bedrijfslocaties.nl

Uitgelicht: uit de museumcollectie (2)

Asger Jorn - *Le Monde Perdu* (1960)

In Le Monde Perdu ('De Verloren Wereld') van Asger Jorn lijkt de tijd even stil te vallen. Op het doek, geschilderd in 1960, zie je felle kleuren en vloeiende lijnen, maar ondanks die levendigheid voel je een subtiele dreiging. Grote, ongrijpbare vormen roepen associaties op met levende wezens, geen enkel figuur is volledig gedefinieerd. De titel nodigt uit tot reflectie: is deze wereld werkelijk verloren, of toont Jorn juist wat er op het spel staat?

Jorn was niet zomaar een schilder. Als lid en medeoprichter van de avant-gardebeweging CoBrA (1948–1951) en later van de Situationistische Internationale (1957–1972) zag hij kunst als een middel om onze waarneming en denkwereld open te breken. CoBrA omarmde de kracht van het spontane, het kinderlijke en het irrationele; de Situationisten daarentegen zochten naar manieren om kunst en leven te verenigen en de samenleving kritisch te bevragen. *Le Monde Perdu* belichaamt beide tradities: het is expressief en speels, maar tegelijk wezenlijk en indringend — een werk dat vragen oproept over verlies, menselijkheid en onze plaats in de wereld.

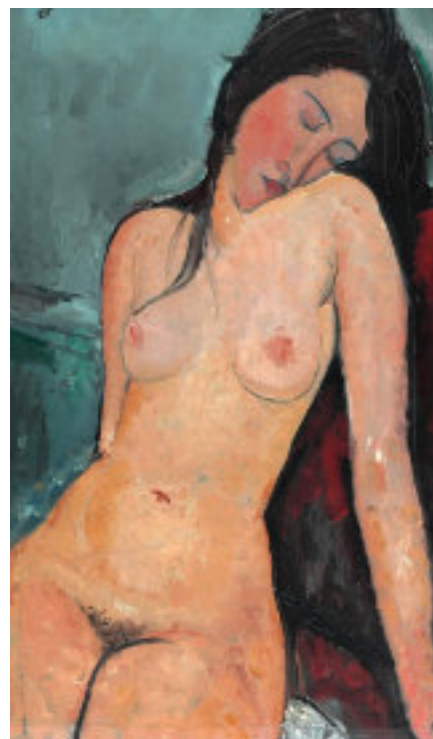
De dynamische lijnen en draaiende composities nodigen de toeschouwer uit tot actieve interpretatie, zoals de Situationisten wilden dat mensen hun omgeving opnieuw zouden ervaren — een idee dat zij 'psychogeografie' noemden. De wezensachtige vormen lijken op te doemen uit een mysterieuze, verloren wereld: een visuele psychogeografische kaart van gevoelens, dromen en waarschuwingen.

Jorns werk staat niet op zichzelf. Het sluit aan bij een bredere traditie binnen de moderne kunst, waarin kunstenaars probeerden door te dringen tot de kern van het menselijke bestaan. L'École de Paris ('de Parijse school') inspireerde kunstenaars als Modigliani en Chagall met invloeden uit primitieve kunst en kinder-tekeningen. Jorn verbond die gevoeligheid met de ongebreidelde expressie van CoBrA en de kritische visie van de Situationisten.

Het *Zittend naakt* (1916) van Amedeo Modigliani, bewaard in de Courtauld Gallery in Londen, vormt een treffend voorbeeld van deze Parijse gevoeligheid. De zachte, gestileerde vormen en de ingetogen melancholie tonen een zoektocht naar het wezen van de mens, eerder dan naar uiterlijke gelijkenis. Waar Modigliani de menselijke kwetsbaarheid tastbaar maakt in verstilling, brengt Jorn diezelfde zoektocht tot leven in beweging en kleur.

Le Monde Perdu is meer dan een schilderij; het is een levendig, gelaagd document van onze menselijke ervaring. Een herinnering aan wat verloren kan gaan — en een uitnodiging om opnieuw te leren kijken, naar de wereld én naar onszelf. ●

Nelleke Slofstra

Amedeo Modigliani *Zittend naakt* (1916)
Collectie de Courtauld Gallery

Radically Mine!

Een podium voor jonge kunstenaars

Salon Veneman:
16 april – 14 mei

Stadhuis Eindhoven: 25 mei – 12 juni
(een selectie)

Jongerenproject *Radically Mine!* Workshop *Homecoming*
Foto Almichael Fraay

Het thema

Bij het project *Radically Mine!* werkt het museum elk jaar met een speciaal thema dat samenhangt met het lopende tentoonstellingsprogramma. Dit jaar, bij de 17e editie, liep het net iets anders: nu mochten de scholieren (de jonge kunstenaars), afkomstig van negentien schoolinstellingen uit Eindhoven en de wijde omgeving eromheen, zelf een thema kiezen. Een aantal vragen hielp hen bij het verbeelden van hun eigen verhaal en kunstwerk. Een kleine greep uit de tien hoofdvragen waarmee ze aan de slag konden gaan:

1. Wat betekent veiligheid of geborgenheid als basisbehoefte voor jou?
2. Hoe zorg je voor jezelf en de mensen om je heen?
3. Hoe gaan we om met de aarde?

Het proces

Met Kick-off bijeenkomsten in het museum ging het project van start. Tijdens die samenkomsten volgden de deelnemers een workshop van 3/4 inspirerende kunstenaars en makers, die op de een of andere manier verbonden zijn met Eindhoven: Rita Piernella en Irem Pinarbaşı, die beiden te zien waren tijdens de tentoonstelling van Alien Mag: *Homecoming*, en Wael El Allouche, die geïnspireerd is door Stanley Brouwn en al heel vroeg bezig was met AI en de combinatie met kunst, en Femke Hoppenbrouwer, social designer, die te zien was tijdens de Designtentoonstelling: *Bridging Minds*.

Alle scholen kregen ook nog eens drie gastlessen van de museumdocenten van *Radically Mine!* Met die bagage gingen de jongeren aan het werk. In maart beoordeelt een jury de werkstukken en bepaalt zo welke selectie te zien is op de expositie van het jongerenproject. Normaal zou die plaatsvinden in het museum. Maar vanwege de opbouw van de nieuwe collectiepresentatie in het collectiegebouw moet worden uitgeweken naar een andere locatie: Salon Veneman, Tongelresestraat 1. Een kleine selectie is daarna nog te zien in het Stadhuis van Eindhoven. Ga eens kijken naar dit project, een prachtige uiting van de museumband met de stad en de jongeren. ●

Jan Verheugt

Radically Mine!

At the 17th edition of this youth project, participants were able to draw on a number of current questions to visualize their own stories and artworks. These questions revolved around safety, caring for yourself (and others), and resource consumption. Go see these art pieces.

Een nieuwe impuls aan het museumcafé

Kennismaking met de nieuwe uitbater

Vanaf juni 2024 nam de Eindhovense Bregje Zimmermann het museumcafé over van de vorige uitbaters. Met een nieuwe naam: Van Abbe café, met een nieuwe, smakelijke menukaart en binnenkort met een nieuwe inrichting.

Bregje voor het museumcafé
Foto Johan Moorman

Welke achtergrond heb je?

Al heel vroeg in mijn leven was ik geïnteresseerd in koken en eten. Inmiddels heb ik veel horeca-ervaring opgedaan. Zo was ik een tijd lang assistent bedrijfs-leider bij Plaza Futura, woonde ik twee jaar op Bali en werkte daar in een vijfsterren resort. Terug in Nederland startte ik mijn cateringbedrijf Etenswaar. Daarmee verzorgden we onder andere, naast allerlei bruiloften en bedrijfsevents, jaren lang alle officiële openingen bij museum De Pont in Tilburg. Etenswaar is in 16 jaar uitgegroeid tot een mooie onderneming met 15 à 20 medewerkers.

Waarom wilde je het café overnemen?

'Is dat soms iets voor jou?', zo wees mijn man mij op de mogelijkheid. Een overname vond ik aantrekkelijk en veelzijdig: het dagelijks runnen van een café, de aansluiting bij een museum, de binding met de stad en het organiseren van events. Ik besloot daarom aan een 'pitch' mee te doen en de keuze viel op mij.

Wat zijn je eerste ervaringen?

Inmiddels is er anderhalf jaar om. Je hebt dik een jaar nodig om alles meegemaakt te hebben aan dynamiek van de seizoenen en wisselingen van exposities. Vorig jaar maart/april was een spannende tijd. Toen ging een deel van het museum dicht vanwege de vervanging van het luchtbehandelingssysteem. Gevolg: minder bezoekers in het museum en dus minder gasten in ons café. Nu kan ik zeggen: we beschikken over een fijn team en hebben onze plek gevonden.

Hoe geef je inhoud aan de binding met de stad?

In afstemming met het museum geven we een podium aan jonge Eindhovense artiesten zoals Mactar Faye; we toonden in het auditorium zijn film over de zoektocht naar zijn roots. We organiseerden ook een aantal speciale pizza-avonden met Jess Oberlin. Zo willen we meer jeugd aantrekken en inspelen op wat er leeft in de stad. We werken aan een apart programma.

Wat is bijzonder aan je menukaart?

In ons aanbod staat duurzaamheid voorop, met aandacht voor lokale en seizoenproducten. Zo komt het gebak van bakkerij Renders aan de Aalsterweg en het vlees van biologische varkensboerderij Sengersbroek in Asten.

Hoe gaat de herinrichting van het café eruit zien?

De 'touwen' verdwijnen. De kleurstelling wordt anders, warmer; de kleur van de stenen van de oudbouw komt terug in het interieur. Er komen andere tafels en een andere opstelling. En wat belangrijk is: we gaan de akoestiek verbeteren. Halverwege dit jaar begint de herinrichting. Ik kijk ernaar uit. ●

Jan Verheugt

Bregje Zimmermann
Starting in June 2024, the café has a new owner, with a new name: Van Abbe Café, a new menu, and soon a new interior. The café is doing well and has a great team.

Een ontmoetingsplek in de stad

Het nieuwe entreegebied voor het museum

Het Van Abbemuseum ligt prachtig gesitueerd aan de Dommel, met van oorsprong haar entree aan de zijde van de Wal. Tijdens de Corona-tijd werd een tweede, tijdelijke ingang aan de Stratumsewijk gerealiseerd. Inmiddels gaan de meeste museumbezoekers via deze toegang naar binnen en wordt ze steeds meer ervaren als de nieuwe hoofdingang.

Het museum wil graag deze entree permanent maken en het toegangsgebied, dat grenst aan de ecologische verbindingzone en de Dommel, een groener en natuurinclusief karakter geven. In opdracht van het museum is daarvoor een ecologisch onderzoek uitgevoerd. Vervolgens is er een ontwerp gemaakt waar diverse maatschappelijke partijen zoals Waterschap de Dommel en de Henri van Abbe Stichting nauw bij betrokken waren.

In dat ontwerp wordt de ingang aan de Stratumsewijk verplaatst en komt er een nieuwe, uitnodigende looproute van de straatzijde langs de Dommel naar de entree, die tijdens de openingstijden van het museum voor iedereen toegankelijk is. Het gebied rond het Van Abbemuseum wordt daarmee een publieke ontmoetingsplek in de stad en maakt een eerste contact mogelijk met kunst en het museum. En er is ook een markante trap gesitueerd die een doorgaande route over(!) het dak van het museum naar de Walzijde oplevert. Het museum wordt hiermee een prominent deel van een stedelijke en groene verbindende route langs de Dommel, een nu nog ontbrekende schakel.

Een belangrijk aspect van het ontwerp vormt het versterken van het oevergebied van de Dommel met aandacht voor het onderwatermilieu, de natuurlijke oevers, de droge ruigte en een steilrand. Daarnaast komt er een grote amfibieënpool en nestvoorzieningen voor vogels, vleermuizen en insecten. Zo draagt dit natuurinclusieve ontwerp bij aan het versterken aan de ecologische kwaliteit in een stedelijk gebied.

De financiering van dit plan is nagenoeg rond en nog dit jaar kan men ermee aan de slag. ●

Jan Verheugt

Visuele impressies Jeroen Tapper

New entrance area

During the corona-period, a second, temporary entrance was created which is increasingly being seen as the new main entrance. The museum would like to make this entrance permanent and give the access area a greener, more nature-inclusive character, beginning with the implementation in 2026.

Interview met een vriend...

Kees Schouten

Kees Schouten studeerde in Enschede af als textielingenieur, met marketing als specialisatie. Met die achtergrond werkte hij onder meer bij Tretford (vloerbedekking), Pastoe (meubels), De Ploeg en Kendix (gordijnstoffen), steeds in de branche van hoogwaardige wo-ninginrichting met verfijnde vormgeving als belangrijk component van het product. Kees en zijn vrouw Diana zijn grote liefhebbers van moderne kunst en trouwe vrienden van ons museum.

Hoe kwam jij in aanraking met moderne kunst?

Van thuis heb ik dat niet direct meegekregen. (Lachend) Wel had ik een heeroom die op zich niet onverdienstelijk schilderde, maar dan toch vooral op heel traditionele wijze. De voorliefde voor moderne kunst ontstond tijdens mijn werk bij Pastoe waar de nieuwe collectie jaarlijks werd gepresenteerd in een omgeving van moderne kunst, veelal grafisch geometrische kunst. Een mooie symbiose. Dat gaf een prettige ambiance. We wisten dat onze clientèle die combinatie op prijs stelde. Sinds die tijd ging moderne kunst een belangrijke plaats in ons leven innemen. Zo omringen we ons thuis ook graag met kunst. Het is een voortdurend element van interesse

en genot geworden. Op buitenlandse reizen bezoeken we dan ook vaak als eerste musea voor moderne kunst. Fantastisch vonden we het Miho Museum in Japan.

Hoe verhiel het bedrijf Kendix zich ten opzichte van beeldende kunst?

De positionering in het hogere marktsegment van het bedrijf Kendix, dat ik in 2000 kon overnemen, 'verplichtte' om met mooie en bijzondere ontwerpen te komen, veelal geïnspireerd op architecturale en geometrische vormen en dessins. Wij zaten altijd op de grens van ontwerper en kunstenaar. We waren een 'design driven company' en hielden van esthetisch verantwoorde ontwerpen. Overigens mochten we ook weer niet sterven in schoonheid, we zaten immers niet op een eiland, moesten rekening houden met de markt. Er moest natuurlijk ook verkocht worden. En dat leidde weleens tot spanning tussen de verkoopafdeling en de ontwerpstudio.

Vormden kunstenaars een inspiratiebron?

Onze ontwerpers volgden ontwikkelingen in de kunst en lieten er zich ook graag door inspireren. Als ik namen moet noemen dan denk ik aan onze Nederlandse klassiekers als Piet Mondriaan, Bart van der Leek en Theo van Doesburg en aan bekende Bauhaus-kunstenaars als Wassily Kandinsky en Paul Klee. Zij liepen voorop in beeld-, vorm- en kleurentaal, en ook aan Sonia Delaunay (nu te zien in de museumbibliotheek) en Richard Paul Lohse vanwege hun opvallende kleurgebruik. Persoonlijk ben ik ook geboeid door het vernieuwende, geometrische werk van El Lissitzky dat zo goed vertegenwoordigd is in ons Van Abbemuseum. ●

Jan Verheugt

Kees Schouten bij
El Lissitzky
Ontwerp voor Proun 23N
(ca. 1920)
Collectie van Abbemuseum
Foto Jan Verheugt

Design and art
Kees Schouten worked in the high-end home furnishings segment. His work for the Pastoe furniture brand first exposed him to modern art. Now, he and his wife are passionate art lovers.

50 JAAR GASTVRIJ

Vijftig jaar van gastvrijheid en onvergetelijke momenten! Een halve eeuw waarin Van der Valk Hotel Eindhoven warmte, comfort en onvergetelijke ervaringen heeft gecreëerd samen met onze gewaardeerde gasten.

"Vijftig jaar van toewijding aan gastvrijheid, tijdloze elegantie en onvergetelijke ervaringen hebben ons gebracht tot waar we nu staan."

Van der Valk Hotel Eindhoven blikt met trots terug op vijftig jaar gastvrijheid. Het jaar 2024 staat in het teken van feest, dat gevierd wordt met echte Valk klassiekers.

Gewijd aan het vijftigjarig jubileum verrast Hotel Eindhoven haar gasten dit jaar met een blik terug in de tijd. Het jubileum is niet alleen een viering van het verleden, maar ook een belofte voor de toekomst.

Een blik terug in de tijd

Stap in de geschiedenis van Hotel Eindhoven met de exclusieve jubileum audiotour & podcasts. Een meeslepende reis door 50 jaar pure gastvrijheid en kijkje achter de schermen!

Feestelijk overnachten

Jubileum Arrangement-
Genieten van
een comfortabele overnachting,
'50 jaar' 3-gangendiner en
een fantastische
Toekan welkomscocktail!

Een culinair verleden

Stap binnen in een wereld van ongeëvenaarde elegantie en culinaire verfijning met het klassieke diner-en brunchbuffet in Restaurant Het Buffet, waar verfijnde smaken van de afgelopen eeuw samenkomen. Geniet van oude bekende gerechten en sluit uiteraard af met de smaken van appelmoes en kers of kom genieten van het 50 jaar 3-gangen dinermenu in Brasserie Martinus. Oude klassieke gerechten van Hotel Eindhoven zijn terug van weggeweest!

VAN DER VALK
HOTEL EINDHOVEN

Bekijk voor meer informatie op
<https://www.hoteleindhoven.nl/50-jaar>

Niet om op te zitten (16)

Nacho Carbonell, *Evolution (One Man Chair)*, 2008

"Ik zie graag objecten als levende organismen, stel me voor dat ze tot leven komen en je kunnen verrassen met hun gedrag. Ik wil objecten maken met mijn handen, dan kan ik ze mijn persoonlijkheid geven. Ik maak er communicatieve objecten van die iemands sensaties en verbeelding kunnen prikkelen. Kortom, wat ik wil creëren zijn objecten met een fictief of fantasie-element, waarmee je kunt ontsnappen aan het alledaagse leven." De materialen die gebruikt zijn voor de *One Man Chair* zijn metaal, metaalgaas, textielverharder, papier-maché (gerecycled papier) en pigmenten. De afmetingen zijn 110 x 143 x 64 cm.

In een tijdperk waarin we verzadigd zijn van informatie, biedt de *Evolution Collection* van Carbonell een toevluchtsoord om te ontsnappen en het persoonlijk denken te stimuleren. Het gerecyclede papier is een residu van overtollige informatie. De inkt is van het papier gescheiden om zowel het papier als de inkt te recyclen. De *One Man Chair* is het eerste stuk uit de driedelige serie *Evolution*. De bank vertegenwoordigt de drukte van het dagelijks leven en de bijbehorende cocon is een deur om eraan te ontsnappen.

Nacho Carbonell, geboren in Spanje in 1980, studeerde aan de Cardenal Herrera C.E.U. University in Spanje en aan de Design Academy Eindhoven. Na zijn afstuderen begon Carbonell direct naam te maken in de design-wereld, met zijn *Evolution Collection* uit 2009 die hem een nominatie opleverde voor Beazley Design of the Year van het Design Museum in Londen.

Nacho Carbonell
Evolution (One Man Chair), 2008
Collectie Van Abbemuseum
Foto Jan Verheugt

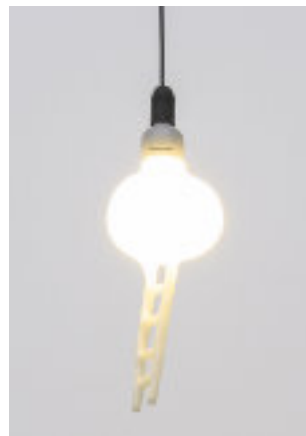
One Man Chair
Carbonell is known for his tactile approach to sculpture, playing with texture, experimental techniques, and natural materials. His approach is unique, seeing objects as 'living organisms' that come alive and surprise you with their behaviour.

Carbonells ontwerpen zijn gemaakt met lokaal verkregen materialen die hij vindt in de buurt van zijn atelier in Eindhoven. Voor de serie Coconlampen maakt de kunstenaar boomachtige sculpturen die bij elkaar worden gehouden door stalen takken en versierd met gaasachtige cocons. De sculpturen lijken buitenaards in hun compositie en doen denken aan magisch realisme, waarbij ze zowel de natuurlijke wereld imiteren als overstijgen.

Tegelijkertijd met de *One Man Chair* verwierf het Van Abbemuseum uit de voormalige collectie van Lidewij Edelkoort een zogenaamde *Booo Bulb Lamp* (2012) ontworpen door Carbonell. De lamp is gemaakt van siliconenrubber en heeft een energiezuinige ledlamp. De lamp is zowel onbreekbaar als zacht en doorbreekt daarmee de conventie van fragiele, kille lichtbronnen.

Objecten van Carbonell worden tentoongesteld in musea over de hele wereld, zoals het Groninger Museum in Nederland, het 2121 Museum in Japan, FNAC-Fonds national d'art contemporain in Frankrijk, het MoMA San Francisco, het Art Institute of Chicago en het Mint Museum in de Verenigde Staten. ●

Els Grootemaat

Nacho Carbonell *Booo Bulb Lamp*,
2012 Collectie van Abbemuseum
Foto Peter Cox

www.pga.nl

PGA
TOTAALINRICHTERS
DESIGN & BUILD

Collectie in context. Van Abbemuseum 1936-2024

Een alternatieve museumgeschiedenis

In onze decemberuitgave kondigden wij de presentatie aan van bovenstaand boek.
Nu kijken we naar de inhoud.

Het boek ontsluit hoe een groot deel van de museumcollectie tot stand kwam onder leiding van acht opeenvolgende museum-directeuren vanaf de oprichting van het Van Abbemuseum (1936) tot de laatste directeurswisseling (2024).

Als basis geldt onderzoek van oud-studenten van de masteropleiding Kunst- en cultuurwetenschappen (Open Universiteit) naar de aankoop van diverse collectiestukken. De informatieve inleidingen op de directeuren en hun soms tegenstrijdige visies worden deskundig beschreven door de drie samenstellers en redacteurs Paul van den Akker, Diana Franssen en Mieke Rijnders.

Als lezer volg je de spannende verwerving van negentien kunstwerken via de verdediging van aankoopplannen door de directeuren tegenover verschillende commissies en colleges. Hierin zaten veelal leden met beperkte kennis over moderne kunst én ze waren zuinig. Niet zelden ontstonden er conflicten over de verwerving van later iconisch gebleken kunstwerken. Directeuren zochten frequent hun heil bij collega's om de noodzaak van verwerving in relatie tot uitbreiding en samenhang van de bestaande collectie ferm te kunnen verdedigen. De verhalen lezen als boeiende

verslagen van wat er speelde: hoe/waarom kozen de directeuren hun posities, welke status hadden de kunstwerken destijds, werd aangesloten bij vigerende kunststromingen of koos men liever een eigen weg?

Kijkend naar divers naoorlogs museumbeleid lezen we bijvoorbeeld dat de vrouwelijke kunstenares Charley Toorop al vroeg prominent aandacht kreeg. Directeur Edy de Wilde (1946-1963) kocht maar liefst zeven schilderijen van haar. Zijn streven was o.a. '(...) de kwaliteit van de collectie van vooroorlogse schilderkunst verbeteren en lacunes opvullen.' Opvolger Jean Leerling (1964-1973) maakte behalve kunstexposities, spraakmakende maatschappelijke exposities zoals *De Straat: Vorm van Samenleven*. Directeur Rudi Fuchs (1975-1987) wilde '(...) het publiek inzicht geven in de artistieke kwaliteit van de kunst', terwijl Jan Debbaut (1988-2003) meende dat '(...) het museum ook een producent kan zijn'. Directeur Charles Esche (2004-2024) wilde het museum hervormen tot '(...) een platform voor kritische reflectie, sociale betrokkenheid en experimentele kunstpraktijken.'

Tot zover slechts een impressie van de verschillende visies.

Kortom: dit lezenswaardige boek verdient onze aandacht. Het toont dat een museumcollectie dynamisch is en niet vanzelfsprekend tot stand komt. De hier vakkundig verwerkte collectiecontext biedt beslist meerwaarde bij elk volgend museumbezoek. ●

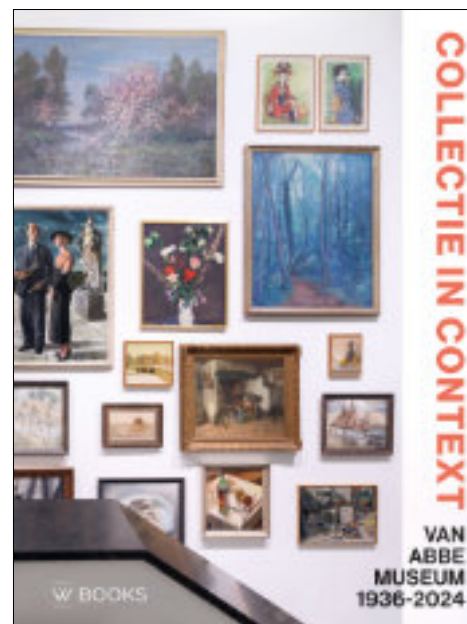
Lisette Almering

Aanbieding eerste exemplaar Van links naar rechts: Paul van den Akker, Steven ten Thije, uitgever Johan de Bruijn, Diana Franssen en Mieke Rijnders

Foto Ton Almering

'Collectie in context. Van Abbemuseum 1936-2024'

This book explains how a large part of the museum collection was created under the leadership of eight successive museum directors from the founding of the Van Abbemuseum (1936) until the last change of director (2024). It shows that a museum collection is dynamic; its creation is sometimes a result of conflicting opinions.

'things as they are, are changed upon the blue guitar'

(Wallace Stevens)

Aanleiding voor een schrijfofdracht en een kort gedicht

Op zaterdag 13 december, na afloop van de Vriendensalon, werd Door de ogen van een dichter, gepresenteerd, een boek met persoonlijke impressies van Hannie Groen. Het onderstaande gedicht hoort bij de impressie *Nature morte* (1920) van de Spaanse schilder Juan Gris.

Juan Gris werd niet oud, slechts 40 jaar. Toch schilderde hij, 100 jaar geleden, meer dan 160 stillevens in kubistisch stijl, waar altijd muziek uit opklinkt. Hij danste graag.

Zijn onderwerpen waren geen appels of druiven of een wit tafellaken maar gitaar, tabak, fles en glazen. Het zijn de gitaren die 'zingen' en glazen die door lippen zijn beroerd. Op veel schilderijen is een snipper krantenpapier te zien, een teken uit de buitenwereld waar de Eerste Wereldoorlog woedde. Hij had zich afgezonderd van zijn vrienden Picasso en Braque. Hij had een andere opvatting over het kubisme en zocht naar het 'eeuwige in de dingen' zoals in de muziek.

In de jaren 90 kregen de eerstejaarsstudenten op de Technische Universiteit Eindhoven van mij, als hun schrijf-docent, de opdracht een impressie te schrijven over een natuurkundig onderwerp. Over hoe de dingen echt zijn. Over de zon, de maan, de stromen in de oceaan. Ik voegde een motto toe: *'things as they are, are changed upon the blue guitar'*. Het is een fragment uit een 33-delig gedicht van de Amerikaanse dichter Wallace Stevens uit de jaren dertig: *The Man with the Blue Guitar*. Het schilderij *Nature morte* van Gris roept een sterke associatie op met dit gedicht.

Na het aanhoren en lezen van de schrijfofdrachten van de studenten schreef ik dit korte gedicht. ●

the blue guitar

en daar is de blue guitar:
muziek uit sterren nevels wervels
en gasbellen, een waterdruppel
die uiteen spat in een kroon
met acht diamanten

zonnevlammen en spiegels
een heelal dat uitdijt of
inkrimpt, een leraar die
voor God speelt hij schuift
met data, en huivert

Hannie Groen

Het boek van Hannie Groen *Door de ogen van een dichter* is voor leden gratis af te halen, na afloop van iedere Vriendensalon. Voor niet-leden is het te koop in de museum-shop en bij Van Piere voor € 15,-.

Inspiration

Hannie Groen associated Juan Gris's painting *Nature morte* with a poem by Wallace Stevens: *The Man with the Blue Guitar*. This poem, along with the students' work on writing assignments, inspired her to write a short poem: the blue guitar.

SCHÄFER
NOTARISSEN

Wij zijn er voor jou.

Gashouder 36E
5613 CR, **Eindhoven**

Park 34-36
5671 GA, **Nuenen**

Maak een afspraak via 040 - 2 660 660 | info@notarismnodig.nl | www.notarismnodig.nl

musomanie | frank bierkenz

In 1969 verscheen een raadselachtige vorm aan de gevel van het destijds gloednieuwe stadhuis. Het was een monumentaal werk van Arthur Spronken. Als kind vond ik het ding meteen raadselachtig en mooi. Het plastic hangt er nog altijd (best een prestatie in deze stad) en er bevinden zich nog twee andere sculpturen van zijn weerbarstige werk in Eindhoven: *Vliegende Amazone*, bij het hoofdgebouw van de TU/e en *Cadans*, op het terrein van De Grote Beek. Nog steeds kan ik niet precies uitleggen waarom ik deze kunstwerken zo aantrekkelijk vind.

Arthur Spronken (1930-2018) arthurspronken.com
Stadhuis - Gevelplastic (1968)

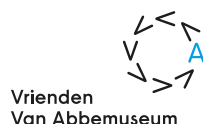
In het volgende nummer:

- Zaalbeeld *Positions #9*
- Vooruitblik op de nieuwe collectiepresentatie
- *Radically Mine!* (jongerenproject)

Kw arts

Colofon

KwArts is het kwartaalblad van de Vereniging Vrienden Van Abbemuseum.
Kwartaalblad, aflevering 114

Leden van bestuur
Stefan de Bever, Debby Slofstra
(voorzitter), Monique D'Elfant
(penningmeester) en Karin Overdijk

Redactie
Lisette Almering, Piet van Bragt,
Hans van Doremalen, Hannie Groen,
Els Grootemaat, Nelleke Slofstra en
Jan Verheugt.

Verder werkten mee: Defne Ayas,
Karin Overdijk, Debby Slofstra en
Wim Verheugt.

Eindredactie
Jan Verheugt

e-mail redactie
redactie@vriendenvanabbe.nl

Vormgeving en opmaak
Frank Bierkenz

Fotografie
Ton Almering, Lisette Almering,
Frank Bierkenz, Boudewijn Bollmann,
Peter Cox, Almicheal Fraay, Yolande Zoli
Zola van der Heijde, Johan Moorman,
Nelleke Slofstra, Jeroen Tapper en
Jan Verheugt.

Bronnen
De gebruikte bronnen zijn bij de
redactie bekend.

Bureau Vereniging VVA
Rita Bosch en Maartje Toet
Postbus 6188, 5600 AZ Eindhoven
tel. 06-18 25 64 93
e-mail: info@vriendenvanabbe.nl

Openingstijden bureau Vrienden
Maandag 9.30 - 17.00 uur

Alle redactiebijdragen zijn na publicatie
ook te lezen via de website van de
vereniging: www.vriendenvanabbe.nl

Drukwerk
MULTI CLICK BV
De modernste en duurzaamste
drukker van Nederland

Van Abbemuseum
Stratumsedijk 2, 5611 ND Eindhoven
Postbus 235, 5600 AE Eindhoven
tel. 040-2381000
www.vanabbemuseum.nl

E-mail
info@vanabbemuseum.nl

Openingstijden museum
Dinsdag t/m zondag 11.00 - 17.00 uur